

**«ԱԼ-ԿԱԻԴԱ»-Ի ՋԻՀԱԴԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԻ ՆՈՐ ՄԻՏՈՒՄՆԵՐԸ
21-ՐԴ ԴԱՐԻ ՄԿՋԲԻՆ. ԱԲՈՒ ՄՈՒՍԱԲ ԱՍ-ՍՈՒՐԻԻ
ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ**

Մարգիս Գրիգորյան

Եթե 20-րդ դարի երկրորդ կեսին ջիհադական¹ պայքարի հիմնական ձևը գաղտնի կազմակերպությունն էր, որին փոխարինելու եկան ռազմական ճամբարները, ապա 21-րդ դարի սկզբից ջիհադի գաղափարախոսության մեջ տեղի ունեցան որոշակի փոփոխություններ, որոնք այդ գաղափարախոսության հետևորդներին ուղղորդում են ռազմավարական և մարտավարական ինքնուրույնության, ինչն այսօր առավել դժվարացնում է ջիհադական ճյուղավորումների հետապնդումը, զինաթափումն ու չեզոքացումը:

Իսլամում սուննիական արմատական հայացքների դրսևորման հիմնական ձևերից են «ջիհադ»-ի հայեցակարգի տեսական հիմնավորումն ու գործնական կիրառումը: Այն միշտ ակտուալ է եղել արմատական մուսուլմանական շրջանակներում, իսկ իսլամական ավանդույթը հարուստ է ռազմական ջիհադին («փոքր ջիհադ») վերաբերող աշխատություններով, ինչը չի կարելի ասել հոգևոր, ներքին ջիհադի («մեծ ջիհադ») մասին: Սա վկայում է այն մասին, որ ռազմական ջիհադի գաղափարախոսությունը միշտ

¹ «Ջա-հա-դա» բայը արաբերենից թարգմանաբար նշանակում է ջանալ, ջանք թափել, հաղթահարել դժվարություններ և այլն: Այս տերմինը օգտագործվել է Ղուրանում և Սուննայում, սակայն կրոնաիրավական վերջնական ձևակերպում «ջիհադը» ստացավ 12-14-րդ դդ., որը, կապված կոնկրետ ժամանակաշրջանի պահանջմունքների հետ, փոքր ինչ վերաձևակերպվեց և լրացվեց: Ջիհադը ներկայացվեց որպես ուժերի լարում, սեփական կյանքի և ունեցվածքի գնով զոհաբերություն, հավատքի, Աստծո և նրա մարգարեի համար պայքար: Ջիհադի իրականացումը դիտարկվեց որպես յուրաքանչյուր իրական մուսուլմանի բացարձակ պարտականություն, մինչդեռ ջիհադից հրաժարվելը բնորոշվեց որպես մուսուլման լինելու ցանկության բացակայություն, դրանից բխող հետևանքներով. պատիժ կյանքի ընթացքում, անդրաշխարհում և այլն, մինչդեռ այն հավատացյալները, ովքեր ջիհադ են իրականացնում, օգտվելու են կյանքի ընթացքում և դրանից հետո պատրաստված բոլոր բարիքներից:

եղել է մուսուլմանների, առավել ևս ծայրահեղ արմատական մուսուլմանների ուշադրության կենտրոնում:

Ընդհանրապես «իսլամական ծայրահեղականություն» հասկացության գիտական հիմնավորման և նրա զանազան դրսևորումների դասակարգման վերջնական տարբերակում չկա²: Այս ոլորտի հետ առնչվող հետազոտությունների ընդհանրական եզրակացությունն այն է, որ իսլամում ծայրահեղականությունը հասկացվում է որպես քաղաքական իշխանություն ձեռք բերելու համար իսլամական արմատական զանազան խմբավորումների կողմից պայքարի այնպիսի մեթոդների կիրառում, որոնք միջազգային իրավունքի տեսակետից դիտվում են օրենքի սահմաններից դուրս³:

Ըստ իսլամական արմատականների՝ մուսուլմանների հայրենիքը այնտեղ է, որտեղ իշխում են շարիաթի օրենքները⁴: Ծայրահեղականները ոչ միայն ցանկանում են հասնել իսլամական պետության հաստատմանը, այլև նրանք ձգտում են իսլամականացմանը, համաշխարհային մասշտաբով շարիաթի նորմերի հաստատմանը, ընդ որում անհապաղ: Մուսուլման ծայրահեղականների տեսանկյունից շարիաթի օրենքների վրա

² Арухов З.С., Экстремизм в современном исламе, Махачкала: «Кавказ», 1999; Грачев А.С., Тупики политического насилия. Экстремизм и терротизм на сличбе международной реакции, М., 1982; Добаев И.П., Исламский радикализм в международной политике, Ростов-на-Дону: Ростиздат, 2000, стр. 13-14; Коровиков А.В., Исламский экстремизм в арабских странах, АН СССР, Ин-т востоковедения, М.: Наука, 1990; Морозов И.Л., Левый экстремизм в современном обществе: особенности стратегии и тактики, Полис.-1998.-N3; Исламский экстремизм и фундаментализм как угроза национальной безопасности России, Научный отчет Российского института стратегических исследований, под. общ. ред. Кожокина Е.М., М., 1995; և այլն:

³ Исламский экстремизм и фундаментализм как угроза национальной безопасности России, Научный отчет Российского института стратегических исследований, под. общ. ред. Кожокина Е.М., М., 1995, стр. 14.

⁴ Смирнов С., Экстремизм в исламе: истоки и тенденции, Континент (Алматы), 2000, N18 (31), 20 сентября-2 октября.

կառուցված իսլամական պետության ստեղծման համար ուժային պայքարն արդարացված է⁵:

20-րդ դարի երկրորդ կեսից իսլամում սկսվեց կրոնաքաղաքական շարժումների միաժամանակյա ակտիվություն, ինչի վրա իր ազդեցությունը թողեց այդ ժամանակվա իսլամական արմատական գաղափարախոսների (Հասան ալ-Բաննա, Մաիդ Կուտբ, Աբու ալ-Ալա Մաուդուդի և այլն) կողմից առաջ քաշված ջիհադական պայքարի նոր գաղափարները: 1980-90-ական թթ.-ին ռազմական ջիհադի գաղափարախոսության մեջ նկատվեց հենց մուսուլմանների նկատմամբ զինված պայքարի ամրագրումը, որն իրականացվում էր բռնության միջոցով (ռազմական, ահաբեկչական գործողություններ և այլն)⁶:

1979 թ-ին «մուսուլմանական» Աֆղանստան մուտք գործած սովետական «անհավատ» զորքերի դեմ պայքարելու համար աշխարհի տարբեր վայրերից սկսեցին հավաքագրվել մուսուլմաններ: Արդալլահ Ազգամի և Ուսամա բեն Լադենի կողմից ստեղծված «ալ-Կաիդա»⁷ իսլամական ծայրահեղական կառույցը ստանձնեց ռազմական ճամբարներում մուջահիդների կենտրոնացման, նրանց մարտական պատրաստության և ջիհադական պայքարին ներգրավելու աշխատանքները⁸: Բեն Լադենի կողմից առաջ քաշվեց «գլոբալ ջիհադի» հայեցակարգը, համաձայն որի՝ ջիհադական պայքարն անհավատների դեմ պետք է իրականացվի ամբողջ աշխարհով, ինչը նոր երևույթ էր մուսուլմանական արմատական գաղափարախոսության մեջ: Եթե նախկինում ջիհադական պայքար իրականացնող

⁵ Ամնարա Մ., Ալ Ֆարիդա ալ-Ղաիբա, Արդ ուա Հիուար ուա Թաքիիմ, ալ-Կահիրա, 1980, էջ. 29-30:

⁶ Игнатенко А., Исламский радикализм как побочный эффект «холодной войны», Центральная Азия и Кавказ, Швеция, (Ляело), 2001. N1 (13), стр. 121-122.

⁷ 2011թ. սեպտեմբերի 11-ի ահաբեկչական գործողությունից հետո «ալ-Կաիդա» կազմակերպությունը վերածվեց յուրահատուկ տեքստի, որի շուրջ ձևավորվեց նույն անունը կրող ցանց: Ստորև «ալ-Կաիդա» եզրը օգտագործվում է այդ իմաստով:

⁸ Кепель Ж., Джихад: Экспансия и закат исламизма, М. 2004, стр. 135-148.

խմբավորումները հարձակումներ էին կատարում լուրջ («մերձավոր») նշանակետերի վրա, ապա «ալ-Կաիդա»-ն միաժամանակյա հարձակումներ գործեց ԱՄՆ-ում տեղակայված օբյեկտների վրա՝ այդ գործողություններով ուղերձ հղելով իր հետ կապված խմբավորումներին, որ հեռավոր նշանակետերի վրա նույնպես կարելի է հաջող հարձակումներ իրականացնել, ինչը և ազդեց այդ խմբավորումների ռազմավարության փոփոխության և նշանակետերի ընտրության վրա:

2001 թ-ի սեպտեմբերի 11-ին ԱՄՆ-ի նկատմամբ ահաբեկչական գործողություններ իրականացրած «ալ-Կաիդա»-ն մարտահրավեր նետեց գոյություն ունեցող կարգերին՝ անմիջապես սպառնալով ԱՄՆ-ին և Արևմուտքին՝ հիշեցնելով, որ իսլամական ծայրահեղ արմատականությունը ի վիճակի է ազդել համաշխարհային զարգացումների վրա:

Համաշխարհային ահաբեկչության դեմ պայքարի համատեքստում կռաւիցիոն ուժերի կողմից որպէս թիրախ ընտրվեց «ալ-Կաիդա» կազմակերպությունը, նրա ղեկավար շրջանակն ու անդամները, կազմակերպության և նրան հարող իսլամական ծայրահեղ արմատական կառույցների տեղակայման, ռազմական պատրաստության ճամբարները, ֆինանսավորման աղբյուրները և այլն: Արդյունքն այն եղավ, որ Աֆղանստանում «ալ-Կաիդա»-ին թաքստոց տրամադրած «Տալիբան» շարժումը կորցրեց իր իշխանությունը, իսկ «ալ-Կաիդա»-ի հանդեպ ամբողջ աշխարհով ծավալված հետապնդումների արդյունքում լուրջ հարված հասցվեց կազմակերպության ենթակառուցվածքներին, ղեկավարությանը, ֆինանսական ռեսուրսներին և այլն⁹:

«ալ-Կաիդա»-ի դիրքերի թուլացմանը զուգընթաց ավելացան դժգոհությունները խմբավորման կողմից տարվող պայքարի և ռազմավարական ուղղությունների նկատմամբ, որոնք արտահայտվեցին ինչպես չափավոր, այնպես էլ ծայրահեղ արմատականների շրջանում: Նույնիսկ «ալ-Կաիդա»-ի ներսում հնչեցին քննադատություններ ուղղված կազմակերպության առաջնորդների հասցեին՝ մեղադրելով նրանց 2001 թ-ի

⁹ Bonney R., Jihad from Quran to bin Laden, New York: Palgrave Macmillan. pp. 359-364.

սեպտեմբերի 11-ին ԱՄՆ նկատմամբ իրականացված աննպատակ ու անհեռատես գործողությունների իրականացման մեջ, ինչը մեծ հաշվով վնասեց ծայրահեղ իսլամական արմատականությանն ու նրա կողմից իրականացվող ջիհադական պայքարին¹⁰:

21-րդ դարի սկզբին «ալ-Կաիդա»-ի ղեկավարության կողմից որոշակի փոփոխությունների ենթարկվեց դեռևս 1980-ական թթ-ին Արդալլահ Ազգամի և Ուսամա բեն Լադենի կողմից մշակված «գլոբալ ջիհադի» ռազմավարությունը՝ իր ազդեցությունն ունենալով իսլամականների կողմից «հեռավոր» և «մերձավոր» թշնամիների դեմ ջիհադի պայքարի իրականացման մարտավարության վրա:

Եթե Ուսամա բեն Լադենի ուղերձների մոտ 70 տոկոսը նվիրված էր «հեռավոր թշնամու»՝ ԱՄՆ-ի և նրա դաշնակիցների դեմ պայքարին, և միայն ուղերձների մոտ 10 տոկոսն էր անդրադառնում «մերձավոր թշնամուն»¹¹, ապա «ջիհադի» գաղափարախոսության արդի հեղինակներից շատերը (Այման ազ-Չաուահիրի, Մայֆ ալ-Ադլ, Աբու Յահյա ալ-Լիբի, Աբու Մուսաբ աւ-Մուրի և այլոք) իրենց աշխատություններում¹² կարևորում են «մերձավոր թշնամու» դեմ մղվող պայքարը: Նույնիսկ «ալ-Կաիդա»-ի ներսում, հենց Ուսամա բեն Լադենի հետ հակասություններ առաջացան կապված «հեռավոր», թե «մերձավոր» թշնամիների դեմ պայքար ծավալելու հարցի հետ (օրինակ 2001 թ-ի սեպտեմբերի 11-ից հետո թիրախների ընտրության հարցում Բեն Լադենի և Աբու Մուհամմադ ալ-

¹⁰ Lia B., Hegghammer Th., “Jihadi Strategic Studies-The alleged al-Qaida policy study preceeding the Madrid bombings”, Studies in Conflict and Terrorism, 27 (5), September-October, 2004. pp 355-375.

¹¹ Murad Batal al-Shishani, Understanding Strategic Change in al-Qaeda’s Central Leadership after Bin Laden, Terrorism Monitor, The Jamestown Foundation, Volume IX, Issue 23, June, 2011, pp. 7-8.

¹² Աբու Մուսաբ աւ-Մուրի, Դաուա ալ-Մուքաուամա ալ-Իսլամիա ալ-Ալամիա, ղեկտեմբեր, 2004 թ. <http://archive.org/stream/Dawaaah/DAWH#page/n24/mode/2up> (մուտք՝ 20.04.2013), Մայֆ Ալ-Ադլ, Ալ-Ամն ուա Ալ-Իսթիխարաթ, <http://www.ansar1.info/showthread.php?t=33433> (մուտք՝ 20.04.2013):

Մասրիի միջև ծագած հակասությունը ¹³): «ալ-Կաիդա»-ի առաջնորդների կողմից կարևորվում էր նաև «անհատական ջիհադի» մարտավարությունը, ինչը, այնուամենայնիվ ենթադրում էր, որ «ալ-Կաիդա»-ն շարունակելու էր իր ուշադրության կենտրոնում պահել «հեռավոր» թշնամու դեմ պայքարը: Այս համատեքստում կազմակերպության առաջնորդներից Աբու Աբդ ալ-Ռահման Աթիա ալ-Լիբիի, Աբուլ Մաջիդի և այլոց «անհատական ջիհադին» առնչվող գաղափարները լայն տարածում գտան 21-րդ դարի առաջին տասնամյակի ընթացքում¹⁴:

«ալ-Կաիդա»-ն ուսումնասիրում է 4-րդ սերնդի պատերազմ վարելու փորձը (4-րդ սերնդի պատերազմում հակամարտող կողմերի ռեսուրսներն ու հնարավորությունները էականորեն տարբերվում են. այն իր մեջ ներառում է ռազմական առաջադրանքի իրականացման հրաման (mission type order), լոգիստիկ կենտրոնականացված համակարգից կախվածության թուլացում, պատերազմական գործողություններում մանևրելու կարողություն, հակառակորդի ուժերի ներքին կառուցվածքի կազմաքանդում, այլ ոչ թե նրա անմիջական ֆիզիկական ոչնչացմանն ուղղված գործողությունների իրականացում¹⁵:

4-րդ սերնդի պատերազմի կարևորագույն սկզբունքներից է նաև հակառակորդի հզորության և ուժի օգտագործումն իր իսկ դեմ՝ հատկապես այն ոչ մուսուլմանական երկրներում, որտեղ հենց իսլամական ծայրահեղական գաղափարներ կրող մուսուլմանների իրավունքները պաշտպանված են ժողովրդավարական հասարակությանը հատուկ իրավական նորմերով, հասարակական ինստիտուտներով և այլն¹⁶:

¹³ Murad Batal al-Shishani, Understanding Strategic Change in al-Qaeda's Central Leadership after Bin Laden, Terrorism Monitor, The Jamestown Foundation, Volume IX, Issue 23, June, 2011, p. 8.

¹⁴ Նույն տեղում. է. 8-9.

¹⁵ Chesnutt M. J., Defeating the United States with radiological weapons in fourth generation warfare, Maxwell Air Force Base, Alabama, 2003, p. 4-6.

¹⁶ Lind W. S., Nightengale K., Schmitt J. F., Sutton J. W., Wilso G. I., The Changing Face of War: Into the Fourth Generation, Marine Corps Gazette, 1989, p. 22-26.

21-րդ դարի սկզբին ծավալված միջազգային ահաբեկչության դեմ պայքարը թուլացրեց «ալ-Կաիդա»-ի դիրքերը: Կազմակերպության ղեկավար շրջանակները սկսեցին լրջորեն մտածել կառուցվածքային և մարտավարական փոփոխությունների մասին: Ստեղծված պայմանները լավ գիտակցելով՝ «ալ-Կաիդա»-ի նոր սերնդի ներկայացուցիչների կողմից առաջ քաշվեցին գաղափարներ, որոնք ուղղված էին առկա իրողության պայմաններում «ալ-Կաիդա»-ի կառուցվածքային, մարդկային և ֆինանսական համակարգը պահպանելուն և ջիհադական պայքարին նոր լիցք ու թափ հաղորդելուն: Այս համատեքստում «ալ-Կաիդա»-ի նոր սերնդի գաղափարախոսների շրջանում աչքի ընկավ Աբու Մուսաբ ա-Մուրիին, ով Աբդալլահ Ազգամի և Ուսամա բեն Լադենի հետ միասին հանդիսանում է ժամանակակից ջիհադի գաղափարախոսության կարևորագույն դեմքերից մեկը: ա-Մուրիի կողմից հեղինակվել են մեծ քանակությամբ աշխատություններ¹⁷, որոնք ջիհադական պայքարի գաղափարախոսության կարևոր բաղկացուցիչներից են¹⁸:

Աբու Մուսաբ ա-Մուրիին կոչ էր անում պայքարել գաղութարարների, նրանց աջակցող մուսուլման հավատորացների և մուսուլմանական հողերը զավթած անհավատների զինուժի դեմ և պնդում էր, որ այդ պայքարն արդյունավետ կհամարվի, եթե հարձակումները զանգվածային զոհերի պատճառ դառնան արևմտյան երկրներում: Ըստ ա-Մուրիի, զանգվածային զոհերի կարելի է հասնել միայն որպես հարձակման թիրախ մարդկանց զանգվածային կուտակումներն ընտրելով, ինչը դուրսի կարող էր լինել, քանի որ կան բազմաթիվ նման օբյեկտներ, ինչպես օրինակ լեփ-լեցուն մարզադաշտերը, ամենամյա մարդաշատ մարզական միջոցառումները, միջազգային

¹⁷ Դաուա ալ-Մուքաուամա ալ-Բսլամիա ալ-Ալամիա, Դաուա ֆի Ֆան ալ-Թաջնիդ և այլն

¹⁸ Lia B., Hegghammer Th., “Jihadi Strategic Studies-The alleged al-Qaida policy study preceeding the Madrid bombings”, Studies in Conflict and Terrorism, 27 (5), September-October, 2004. pp.355-375.

խոշոր ցուցահանդեսները, մարդաշատ շուկաները, բիզնես կենտրոնները, երկնաքերերը և այլն¹⁹:

աս-Սուրիին տվեց «ալ-Կաիդա»-ի և նրան հարող կազմակերպությունների կողմից տարբեր մուսուլմանական երկրներում համապետական ընտրությունների վրա ազդելու հնարավորությունների վերաբերյալ իր տեսակետները՝ սահմանելով գլոբալ իսլամական դիմակայության կառույցների օպերատիվ մեխանիզմները, նրանց ռազմական, գաղափարական և գործնական հայեցակարգերը՝ մատնանշելով, թե ինչպես կարելի է ստանալ ջիհադի պայքարին միլիոնավոր մուսուլմանների համակրանքը: Նա մանրակրկիտ շարադրում է մուսուլման երիտասարդների կողմից ջիհադի պայքարին սեփական ուժերով նախապատրաստվելու մանրամասները, իսլամական բջիջների կողմից անհավատների նկատմամբ անհատական գործողությունների իրականացումը՝ սահմանելով այդ բջիջների կողմից մշակված գործողությունների ընդհանուր մեթոդները: աս-Սուրիին, իսլամական դիմակայության կառույցների մեջ ներառելով փորձառություն չունեցող անհատ ջիհադականներից մինչև բարձր մակարդակի պատրաստություն անցած իսլամականներին, պնդում էր, որ նրանք ունակ են իրականացնել պարզունակ գործողություններ ռազմական առումով սահմանափակ հնարավորությունների և միջոցների սակավության դեպքում: Այդ գործողությունները կարևոր նշանակություն կարող են ունենալ, հատկապես մուսուլմանների դիմակայության վճռական փուլում²⁰:

Հայացք նետելով 1963-2001 թթ ընկած ժամանակահատվածում ջիհադական պայքարի կողմից որդեգրած մեթոդների վրա՝ աս-Սուրիին ջիհադական պայքար իրականացնող կազմակերպությունները բաժանում է հետևյալ խմբերի.

1. Գաղտնի ռազմական կառույցներ:

¹⁹ Lia B., Architect of global jihad: The life of Al Qaeda Strategist Abu Mus'ab Al-Suri. Columbia University Press, 2008, pp. 410-412.

²⁰ Աբու Մուսաբ աս-Սուրի, Դաուա ալ-Մուքաուսա ալ-Իսլամիա ալ-Ալամիա, Դեկտեմբեր, 2004 թ., էջ 429. <http://archive.org/stream/Dawaaah/DAWH#page/n24/mode/2up>, (մուտք՝ 25.04.2013):

2. Բաց ռազմաճակատներում (հակամարտություններ) գործող կառույցներ:

3. Իրենցից փոքր բջիջներ ներկայացնող և անհատական ջիհադ իրականացնող կառույցներ²¹:

Ընդհանուր առմամբ այս կառույցները վերոհիշյալ ժամանակահատվածում (1963-2001 թթ) իրականացրած ջիհադական պայքարում հաջողություններ չեն արձանագրել, ինչի պատճառը աս-Սուրիին տեսնում է ոչ միայն նրանց կառուցվածքային խնդիրների մեջ, այլ նաև արդի ժամանակների արմատական և հեղափոխական փոփոխությունների և նախադրյալների մեջ, որոնք փոփոխել են պատմության ընթացքը, փոխում են ներկան և հետևաբար նաև կփոխեն ապագան²²:

2004 թ-ին իսպանացի հետազոտողները լրատվամիջոցներին հայտնեցին, որ աս-Սուրիին դարձել է առանցքային դերակատար «ալ-Կաիդա»-ի ներսում ստեղծված և Բեն Լադենին հակադրվող ճյուղավորման մեջ ²³ : աս-Սուրիի և Այման ազ-Չաուաիիի հարաբերությունների ջերմացման ֆոնի ներքո էլ ավելի են խարխլվում աս-Սուրիի և «ալ-Կաիդա»-ի ներսում սաուդական խմբավորման կապերը, որոնց պատճառները շատ էին. օրինակ՝ սաուդական ջիհադականների կողմից սաուդական վարչախմբի դեմ պայքարելու ցանկության բացակայությունն, ըստ աս-Սուրիի, էլ ավելի էր նսեմացնում «խաչակիրների» դեմ պայքարելու ռազմավարության հիմքերը²⁴: Բացի այդ, աս-Սուրիին բացասաբար էր վերաբերվում ջիհադական պայքարում «Տալիբան» շարժման դերակատարման ակտիվության նկատմամբ Բեն Լադենի անվստահությանը, որով, Բեն Լադենը վտանգում էր արաբական ջիհադական ներկայությունը Աֆղանստանում²⁵:

²¹ Նույն տեղում. էջ. 1356-1362:

²² Նույն տեղում:

²³ Rotella S., Terrorism Suspects Traced to Iran, The New York Times, 1 August, 2004.

²⁴ Lia B., Architect of global jihad: The life of Al Qaeda Strategist Abu Mus'ab Al-Suri. Columbia University Press, 2008, pp. 278-279.

²⁵ Umar Abd al-Hakim, Afghanistan, The Taleban and The Battle of Islam Today, p. 25.

աս-Սուրին կարծում էր, որ պետք է լինի գործողությունների մի ուղեցույց, որով կարող էր առաջնորդվել յուրաքանչյուր ճյուղավորում կամ անհատ՝ միանալով ջիհադի պայքարին: Նա պնդում էր, որ ջիհադական շարժումը այսօր պետք է խուսափի ներքին կազմակերպչական կապերից և որևիցե կենտրոնական կառույցի կազմում լինելուց: Ջիհադի առաջնորդները կարող են միայն ուղղորդել ջիհադականներին իրենց հայտարարություններով, իսկ գործողությունների մակարդակում նրանց մեջ որևէ կապ չպետք է լինի:

Ըստ աս-Սուրիի՝ սկզբնական շրջանում հմուտ ջիհադականի աջակցությունը թույլատրելի է, սակայն բուն գործողությունների ժամանակ առաջնորդը պետք է հեռանա այլ երկիր, անցնի ընդհատակ կամ էլ վերածվի նահատակի: Բոլոր ջիհադական ճյուղավորումները պետք է ինքնաֆինանսավորվեն: Բոլոր ջիհադականները պետք է համախմբվեն ընդհանուր նպատակի, դրան հասնելու հայեցակարգային մոտեցումների ու ջիհադական գաղափարախոսության շուրջ: Նորեկները պետք է ինքնուրույն զբաղվեն իրենց պատրաստությամբ՝ օգտագործելով սեփական ռեսուրսները: աս-Սուրին գտնում է, որ անհատական ահաբեկչությունը պետք է զուգակցվի բաց ռազմաճակատներում իրականացվող ջիհադի հետ:

աս-Սուրիի կողմից առաջ քաշված իսլամական դիմակայության կոչի ռազմական մարտավարությունը հիմնվում էր 2 տիպի ջիհադի վրա.

1. Անհատական ահաբեկչական ջիհադ և սակավաթիվ, միմյանցից անկախ խմբերի գաղտնի գործողությունների ակտիվություն, որը ենթադրում է պարտիզանական պայքարի միջոցով թշնամու դիրքերի կազմաքանդում:

2. Անհրաժեշտ նախադրյալների առկայությամբ բաց ռազմաճակատներում ջիհադին մասնակցություն, որը իր հերթին ենթադրում է տարածքների վերահսկողություն, որոնց ազատագրումից հետո կսահմանվեն շարիաթի օրենքները²⁶:

²⁶ Աբու Մուսաբ աս-Սուրի, Դաուա ալ-Մուքաուամա ալ-Իսլամիա ալ-Ալամիա, դեկտեմբեր, 2004 թ., էջ. 1367-1373, <http://archive.org/stream/Dawaaah/DAWH#page/>

Ըստ աս-Սուրիի՝ առկա իրավիճակում մուսուլմանների կողմից ԱՄՆ և նրա դաշնակիցների դեմ ծավալվող իսլամական դիմակայության ռազմական ակտիվությունը պետք է իրականացվի պարտիզանական մարտերի, քաղաքացիական ահաբեկչության, միմյանցից անկախ և անջատ սակավաթիվ խմբերի և գաղտնի մեթոդների կիրառմամբ անհատական գործողությունների շրջանակներում: Ջիհադի և իսլամական դիմակայության օգտին ուժային հավասարակշռության ցանկացած փոփոխություն կնվազեցնի ամերիկյան ազդեցությունը, կավելացնի բաց ռազմաճակատներում գործելու հնարավորությունը՝ նպաստավոր պայմաններ ստեղծելով իսլամական տարածքների ազատագրման ու այստեղ շարիաթի օրենքների ամրագրման համար²⁷:

աս-Սուրին առաջարկում է նոր սերնդի ջիհադական պայքարի բանաձև «նիզամ լա թանզիմ» (համակարգ, ոչ թե կազմակերպություն): Այն ենթադրում է գործողությունների համակարգ, այլ ոչ թե կենտրոնացված, գաղտնի կազմակերպություն գործողություններ իրականացնելու համար («նիզամ ամալ ուա լեյսա թանզիմ լիլ ամալ»), որի էությունը կայանում է նրանում, որ բոլոր անհատ ջիհադականների, ջիհադական խմբավորումների ու բջիջների միջև կապը պետք է խարսխվի հետևյալ երեք ընդհանուր սկզբունքների վրա.

1. Ընդհանուր անվանում և Աստծուն տրված անհատական երդում:

2. Ընդհանուր գաղափարախոսություն, քաղաքական ու կրոնաիրավական ծրագիր և Աստծուն տրված երդում այդ սկզբունքներին հավատարիմ մնալու մասին:

3. Ընդհանուր նպատակ, որն է՝ դիմակայել նվաճողներին և նրանց դաշինքներին: Հավատարմության երդում Աստծուն

n24/mode/2up, (մուսք՝ 25.04.2013):

²⁷ Նույն տեղում:

նվաճողների հանդեպ ջիհադի պայքար իրականացնելու, Աստծո իշխանությունը երկրի վրա հետագայում կառուցելու մասին²⁸:

Ըստ աս-Սուրիի՝ հնարավոր է անհատական ջիհադ իրականացնել մուսուլմանական երկրներում և, ընդհանրապես, աշխարհի տարբեր հատվածներում, քանի որ այն չի պահանջում որոշակի պայմանների առկայություն, իսկ բաց ռազմաճակատների ջիհադի հաջող իրականացումը կախված է որոշ ռազմավարական նախադրյալների գոյության հետ (աշխարհագրական և քաղաքական նախադրյալներ, բնակչության գործոն):

Նրա կողմից մշակվեց ժամանակակից պայմաններում ջիհադի գաղափարախոսության գործնական կիրառման խնդիրները, տրվեց տարբեր ժամանակներում իրականացված ջիհադական պայքարի վերլուծություն՝ ներկայացնելով նրա թույլ և ուժեղ կողմերը: աս-Սուրին պնդում էր, որ ԱՄՆ-ն ամբողջովին վերահսկում է օդային տարածքը, իսկ դա նշանակում է, որ աֆղանական դժվարամատչելի լեռները արդեն չեն կարող լինել ապահով թաքստոցներ:

աս-Սուրին գալիս է այն եզրակացության, որ սեպտեմբերի 11-ից հետո խմբային ռազմական գործողությունների իրականացումը կոնկրետ տարածքներում անհնարին է, իսկ նոր Աֆղանստան չի լինելու, ուստի ապագա ջիհադը պետք է իրականացվի փոքր, շարժունակ և որևէ համակարգված կառույցի անդամ չհանդիսացող խմբերի կողմից²⁹:

Ամերիկյան օդուժի կողմից ջիհադականների ռազմական ճամբարների և տեղակայման վայրերի ուժեղացումից հետո աս-Սուրին գիտակցեց, որ ջիհադականների համար կառուցված ռազմական ճամբարների ժամանակաշրջանն ավարտվեց՝ առաջարկելով ջիհադական խմբերին ռազմական

²⁸ Աբու Մուսաբ աս-Սուրի, Դաուա ալ-Մուքաուամա ալ-Իսլամիա ալ-Ալամիա, դեկտեմբեր, 2004 թ., էջ. 1405-1406, <http://archive.org/stream/Dawaaah/DAWH#page/n24/mode/2up>, (մուսք՝ 25.04.2013):

²⁹ http://www.memrijttm.org/content/en/blog_personal.htm?id=3614%C2%B6m=JT (մուսք՝ 14.05.2013):

պատրաստությունն անցնել առավել քողարկված և դժվարամատչելի վայրերում, որոնք որոշ ժամանակ հետո պետք է անմիջապես լքել: Մակայն, ինչպես պնդում էր աս-Մուրին, ջիհադական ղեկավարության կողմից դեռևս շարունակվում էր գոյություն ունեցող ճանքարներում ռազմական պատրաստություն անցնելու պրակտիկան՝ հաշվի չառնելով նորագույն տեխնոլոգիաների առկայությունը³⁰:

Ջիհադականների նոր սերնդի ստեղծագործություններում շատ են մեջբերումները աս-Մուրիի աշխատություններից³¹: աս-Մուրին պնդում էր, որ էներգալիքները և նրանց մատակարարումը արևմուտքի համար մեծ նշանակություն ունեն և կարող են հարմար թիրախ հանդիսանալ ահաբեկչական գործողության համար, իսկ նմանատիպ օբյեկտների վրա հարձակումները խրախուսվում էին ինչպես Բեն Լադենի ³², այպես էլ ազ-Ջաուահիրիի կողմից³³:

Եթե Բեն Լադենը կոչ էր անում «գլոբալ ջիհադ» սկսել ԱՄՆ-ի դեմ գաղափարական պատճառով, քանի որ ըստ նրա՝ ԱՄՆ-ն հանդիսանում էր իսլամի գլխավոր թշնամին, ապա աս-Մուրին փորձում էր բացատրել, թե ինչու է ռազմավարության իմաստով անհրաժեշտ ընտրել ջիհադի գլոբալ տեսակը, և ինչու ջիհադի հին ձևերը արդյունավետ չեն:

աս-Մուրիի կողմից կարևորվում էր նաև ջիհադի գաղափարների տարածումը ժամանակակից տեխնոլոգիաների օգնությամբ: Ներկայումս համացանցը լայնորեն օգտագործվում է «ալ-Կաիդա»-ի և նրան հարող գլոբալ ջիհադականների կողմից,

³⁰ Աբու Մուսաբ աս-Մուրի, Դաուա ալ-Մուքաուսա ալ-Իսլամիա ալ-Ալամիա, Դեկտեմբեր, 2004 թ., է. 1425-1426. <http://archive.org/stream/Dawaaah/DAWH#page/n24/mode/2up>, (մուսք՝ 25.04.2013):

³¹ Drennan S., Black A., “Fourth Generation Warfare and the International Jihad”, Jane’s Intelligence Review. October, 2006, pp. 18-23.

³² «Bin laden’ tape urges oil attack», BBC News, 16.12.2004 http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4101021.stm, (մուսք՝ 20.04.2013):

³³ Ulph S., “Al-Zawahiri Encourages Targeting of Gulf Oil”, Terrorism Focus, Vol.2, Issue 23, 16/12/2005, http://www.jamestown.org/programs/gta/single/?tx_ttnews%5Bttnews%5D=627&tx_ttnews%5BbackPid%5D=238&no_cache=1, (մուսք՝ 20.04.2013):

որը վերածվել է գաղափարական պայքարի բավական արդյունավետ միջոցի՝ ծայրահեղականների հավաքագրման և պատրաստման վիրտուալ տարածքի: Արդյունքում՝ լայն տարածում ունեցող սոցիալական մեդիա դաշտում (Ֆեյսբուք, ՅուԹուբ, Թվիթեր և այլն) առաջացել են ջիհադի քարոզչության հարյուրավոր վիրտուալ խմբեր, ստեղծվում են իսլամական ֆորումներ, ինչը վկայում է այն մասին, որ տեղեկատվական-վիրտուալ ջիհադը դարձել է «ալ-Կաիդա»-ի և նրան հարող գլոբալ ջիհադական խմբերի տեղեկատվական ռազմավարության հիմնասյուներից մեկը:

21-րդ դարի սկզբին ծայրահեղ իսլամական գաղափարախոսների կողմից առաջ քաշված անհատական ջիհադի և սակավաթիվ, գաղտնի խմբերի կողմից ջիհադի մարտավարություններն իրենց կիրառումը գտան աշխարհի տարբեր հատվածներում (գործողություններ մահապարտահաբեկիչների մասնակցությամբ, ահաբեկչություններ Մադրիդում, Լոնդոնում), իսկ սեպտեմբերի 11-ից հետո միջազգային ահաբեկչության դեմ պայքարի համատեքստում մուսուլմանական աշխարհի տարբեր հատվածներում արևմտյան կոալիցիոն ուժերի հայտնվելը հնարավորություն է տալիս ցանցային կառույցի վերածված «ալ-Կաիդա»-ին և նրան հարող իսլամական ծայրահեղ արմատական խմբավորումներին բաց ռազմաճակատներում ակտիվ պայքարելու և հետագայում այս տարածքներում շարիաթի օրենքների վրա հիմնված իսլամական պետություն ստեղծելու ծրագրերի իրականացման համար (Իրաք, Աֆղանստան, Մալի):

2010 թ-ից իսլամական աշխարհում ծավալվող այսպես կոչված «Արաբական գարուն»-ը խաթարեց երկար տարիներ տրանսֆորմացիոն գործընթացներից զերծ մնացած մուսուլմանական մի շարք երկրների անդորրը: 2010 թ-ի վերջից արաբական երկրներում սկսված զանգվածային շարժումների ու ցույցերի արդյունքում Թունիսում, Եգիպտոսում, Լիբիայում տապալվեցին ավտորիտար վարչակարգերը, հակակառավարական ցույցեր անցկացվեցին Ալժիրում,

Մարտկոյտ, Մավրիտանիայում, Հորդանանում, Իրաքում, Եմենում, Բահրեյնում, Սուդանում, Լիբանանում, բարդ իրավիճակ ստեղծվեց Քուվեյթում և Սաուդյան Արաբիայում, ճգնաժամի մեջ է հայտնվել Սիրիան: Այս գործընթացներում նկատելի է իսլամական արմատական կազմակերպությունների, հատկապես ծայրահեղ արմատական խմբավորումների ակտիվ դերակատարումը միջինասիական, հյուսիսաֆրիկյան, կենտրոնասիական և այլ տարածաշրջաններում:

21-րդ դարի առաջին տասնամյակի ընթացքում իսլամական արմատական գաղափարախոսների, հատկապես Աբու Մուսաբ աս-Սուրիի կողմից մշակված նոր գաղափարական հիմնադրույթները հիմք հանդիսացան 2010 թ-ից ծավալված «Արաբական գարնան» արդյունքում «ալ-Կաիդա»-ի կամ նրան հարող իսլամական ծայրահեղական կառույցների ներկայիս սերնդի ակտիվության համար՝ նոր թափ հաղորդելով այժմյան ջիհադական պայքարին: